

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Bulgaria – Serbia
IPA Cross-border Programme

Тематичен маршрут 2

„Екотуризъм – природа и красота“

Съдържание

- 1. Увод**
- 2. Продължителност и обхват на туристическия маршрут**
- 3. Заключение**

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Тематичен маршрут 2: „Екотуризм – природа и красота“

1. Увод

Екотуризмът е сектор в туризма, който се основава на пътуване сред природата и спазва принципите за устойчиво развитие. Международното общество за екотуризм (The International Ecotourism Society - TIES), определя екотуризма като: „отговорно пътуване сред природата, което съхранява околната среда и подобрява благосъстоянието на местните хора.” Каквото и определение да се използва, екотуризмът трябва да има позитивно въздействие върху природата и местното общество.

Екотуризмът е вид устойчив туризъм, базиран на природата и обикновено следващ определени принципи на развитие и добри практики. Мнозина го считат за благоприятен страничен ефект от тенденцията за устойчиво развитие поради идеята, че екологично уязвимите региони и природа могат да бъдат защитени чрез финансовите приходи от дейностите на екотуризма.

Наистина, екотуризмът се стреми да промотира съхранението на биоразнообразието чрез устойчив мениджмънт режим включващ подхода „защита чрез използване” с цел създаването на по-зелена туристическа индустрия и повишаване на екологичното и социално-културното съзнание и поведение на туристите (Pfoff, 2001).

Екотуризмът има много определения, но повечето твърдят, че екотуризмът трябва минимално да нарушава природната и културна среда, в която се случва; тоест трябва да бъде устойчив (Weaver, 2008). Например, Световната организация по туризъм в Мадрид (специализирана агенция на Организацията на обединените нации - UNWTO) определя екотуризма като:

- Пътуване сред природата, където основната мотивация на туристите е наблюдението и оценяването на природата както и на традиционните култури;
- Има образователен и тълкувателен характер;
- По принцип, но не винаги, се организира за малки групи от специализирани и малки местни фирми. Чуждестранните тур оператори, които имат различна големина, също организират, провеждат и/или промотират екотуристически маршрути най-вече за малки групи;
- Намалява негативните въздействия върху природата и социално-културната среда;

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

- Подпомага опазването на природата чрез:
 - Създаване на икономически ползи за местните общества, организации и власти, които са отговорни за опазването на природата;
 - Създаване на работни места и по-голям приход за местните общества; и
 - Повишаване на съзнанието на местните жители и на туристите за нуждата да се съхранят природните и културни ценности.

По дефиниция, екотуризмът е средство за опазването на природни и културни ресурси (включително биоразнообразие) и е инструмент за устойчиво развитие на местните общества, особено в селските райони. Няма ясно определено разграничение между екотуризъм и другите форми на туризъм; по-скоро различните форми туризъм допълват туристическата система на дадена дестинация. Предизвикателството за биоразнообразието и хората планиращи туристическото развитие се състои в напасването на подходящия вид туризъм с нуждите и желанията на заинтересованите страни, и асимилативния капацитет на земята, културата и обществата. В действителност, много туристи комбинират екотуризма с масов туризъм. От своя страна създаването на връзки между различните видове туризъм може да привлече повече консервативни туристи към екотуристическите практики.

Хората, отговорни за планирането на съхранението на биоразнообразието, трябва да се фокусират върху екотуризма като важна част от изпълнението на трите основни цели на Конвенцията за биологично разнообразие (CBD - Convention on Biological Diversity). Именно биоразнообразието е това, което привлича екотуриста към дестинацията, но използването на този ресурс (биоразнообразие) не е на консуматорска основа, а на основата на опазване и възхищение. Първата задача на хората, отговорни за планирането на съхранението на биоразнообразието, и на мениджърите на защитени зони трябва да бъде създаването на база данни за екотуристическите атракции в дестинацията. Това не трябва да бъдат само места с голямо биологично значение – такива места понякога не са подходящи за развитието на екотуризъм.

Екотуристическите атракции в потенциална дестинация могат да се разделят на три категории:

- (i) Основни атракции (които са главната причина да се посети дадена дестинация),
- (ii) Допълнителни атракции (които добавят стойност към дестинацията и насърчават туристите да останат по-дълго време) и;

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Bulgaria – Serbia
IPA Cross-border Programme

- (iii) Подпомагащи атракции (физическите съоръжения и туристически услуги, които се предлагат).

Първите две категории се отнасят за природното и културно наследство на дестинацията. Последната категория улеснява посещението на туристите. Екотуристическата база данни не е дълъг научен списък с всичкото налично биоразнообразие в даден регион. Това е по-скоро подбор на най-атрактивните или най-лесно промотиращите се елементи от биоразнообразието и други природни и културни компоненти в тази област. Базата данни трябва да бъде основа за промоционалните дейности, защото екотуризмът ще допринесе за опазването на цялата околна среда.

Най-добрите дестинации за екотуризъм трябва да отговарят на следните критерии като:

- Съхранение на биологичното и културното разнообразие чрез защитаване на екосистемите;
- Промотиране на устойчивото използване на биоразнообразието чрез осигуряването на повече работни места за местните жители;
- Предоставяне на социално-икономически ползи на местното общество срещу съгласието и участието им в мениджмънта на екотуристически инициативи;
- Екотуризмът представлява туризъм в девствени природни местности като основната идея е да има възможно най-малки негативни въздействия върху околната среда;
- Намалване на въздействието на туризма върху околната среда;
- Достъпна цена и липса на отпадъци;
- Основните атракции са местната култура, флора и фауна.

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Bulgaria – Serbia
IPA Cross-border Programme

2. Разпределение на туристическия маршрут по дни:

Ден 1

Пристигане в град Вършец

Община Вършец се намира в Северозападна България и е част от Монтанска област. Общината е на 90 км северозападно от столицата София и на 30 км от областния град Монтана. На изток Общината граничи с Община Враца, на северозапад - с Община Берковица, на юг - с Община Своге /Монтанска област/.

Националният курорт Вършец се намира в северните склонове на Западна Стара планина на около 400м. надморска височина по живописното течение на р.Ботуня. Вършецката котловина е прекрасно място за почивка, спорт, климато-и балнеолечение. Нейната близост с вековни гори, причудливи скални образувания, красиви и разнообразни пейзажи на планинския венец Козница я превръща в изходен пункт за туризъм. Най-голямото богатство на Вършецката котловина са бликащите от пукнатините на гранито-диоритните масиви многобройни минерални извори със силно лечебно действие на водите им.

Възможност за посещение на върховете Мала Козница, Козница, Червени камик, първенеца Тодорини кукли, Мали и стари Лом, Калугерска кукла, Малка кукла, Голям и малък Щавеляк; Местност Зелени дел, Местност Водопада, Местност Бялата вода; реките Лева, Черна и Ботуня; Соколска пещера, Пещера Кръста, Местност Барките, Пещерен комплекс Кална Мътница, Палеонтоложкото находище и Местност Испийски кладенец и др.

Еко пътека „Иванчова Поляна“

При екопътека Иванчова поляна разходката трае около три часа, през които се изминават шест километра и преходът е сравнително лек.

Пътеката започва в град Вършец, разположен в Северна България, на около 32 км от Монтана и на 85 км от София.

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Bulgaria – Serbia
IPA Cross-border Programme

Преминава се през местността Иванчова поляна, място, добре устроено за пикник и почивка. Местността разкрива изглед както към Вършец, така и към склоновете на Стара планина. Вижда се и връх Тодорини кукли (1785 м надморска височина).

Някои от растителните и животински видове в района са защитени. Краят на пътеката отвежда до местността Водопада, където, както предполага името, се намира водна каскада.

Еко пътека „Тодорини кукли”

Екопътека Тодорини кукли започва от град Вършец. Само че преходът трае цели осем часа, за разлика от разходката по екопътека Иванчова поляна, също разположена в района.

От Вършец се поема към връх Тодорини кукли. Върхът се извисява на 1785 м надморска височина. Разстоянието от Вършец до него е около 10 км. Спускането от върха минава през 100-годишна букова гора.

Крайната точка е Клисурски манастир, от където е възможно връщане във Вършец. Манастирът е построен през 1240 г, но е напълно разрушен през 1862 г. Реконструкцията се случва през 1869 г.

Обяд.

Отпътуване за град Берковица

Берковица е град в област Монтана, Северозападна България. Той е административен и стопански център на едноименната община Берковица. Населението на града към 2011 година е 13 917 жители.

Град Берковица е обявен за курорт от национално значение от 1974 год. С прекрасните си природни дадености градът е привлекателно място за туризъм и отмора, спорт и развлечения.

Връх Ком (2016 м) е четвъртият по височина връх в Западна Стара планина и е първенецът на Берковската планина. Най-удобният изходен пункт до този леснодостъпен връх, откъм София, е проходът Петрохан. Преодоляваната надморска височина е около 600 м, докато откъм Берковица тя е около 1600 м. Северните склонове и седловината Мочурище са обрасли с иглолистни гори, а по-надолу - с букови. От тук извира Берковска река, Гинска, Височица и др.

Откъм Чипровския балкан връх Ком изглежда като купа сено, устремила се към небесната синева. Гледан от Тузлата или м. Локви, Ком има исполински вид с почти отвесния си северен склон. Напролет от него се откъсват грамадни

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Bulgaria – Serbia
IPA Cross-border Programme

лавини и се смъкват по голямата Фуния.

Данни за контакт: Туристически информационен център Берковица, Площад Йордан Радичков, тел. +359 95 388682.

Посещение на природен резерват „Горната Кория”; Комплекс „Ком”; местността Щърковица /1688 м/; планинските маршрути: „От град Берковица до връх Ком“; „Пряката пътека”, „От м. Клисурски соват до м. Пръшковица“, „От м. Пръшковица до с. Бързия“, „От м. Синия вир (табелата „Добре дошли в Берковския балкан”) до м. Пръшковица; „От м. Щърковица до м. Пръшковица“, „От ЮЗ край на село Бързия до м. Ашиklar“, „Хайдушки водопади“, „Берковица – Здравченица – Ком“; „Тодорини кукли – Клисурски манастир“; „От м. Пръшковица до м. Малка Бързия“ и др.

Град Берковица е известен с природен резерват „Горната Кория”. Разположен е върху северните склонове на Западна Стара планина в подножието на връх Ком. Общата му площ е 161 ха, от която 146.1 ха залесени и 14.9 ха незалесени. Намира се на надморска височина от 1100 до 1700 м (средно 1500 м) със северно, северозападно и североизточно изложение.

Комплекс „Ком” е подходящ за любители на тишината, природата и зимните спортове. Изходен пункт е за много туристически маршрути и излети, които дават възможност да се опознае планината в цялото ѝ многообразие и богатство. От тук до връх Ком /2016 м/ има само два часа ходене. Трасето минава над местността Фунията, където снегът е целогодишен, а боровинките, които зреят август и септември, могат да отклонят всекиго от пътеката. Седловината преди изкачването на върха е „кръстопътя”, който разделя този маршрут от Трансграничния пешеходен път Е 3 Ком – Емине. Връх Ком е най-високата точка от туристическия маршрут „Западен Балкан” /Берковица – Чипровци – Белоградчик/. От него при хубаво време се вижда р. Дунав, а на североизток – Малкия и Голям Самар /островърхи възвишения с гъсти гори и каменисти била/. Само на един час път пеша от хижа „Ком” се намира местността Щърковица

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Bulgaria – Serbia
IPA Cross-border Programme

/1688 м/. Берковският Балкан е известен със своите малинови масиви, зреещи през месеците юли – август. В боровите и буковите гори има голям асортимент от ядливи гъби.

Планински маршрути

- Маршрут №1 От град Берковица до връх Ком

Следва асфалтовия път от града до хижа “Ком” (16 км или 4 часа и половина пеша) и след около час и половина път по маркирана пътека се стига до върха. Обща денивелация 1 600 м.

- Маршрут №1а “Пряката пътека”

Отчасти дублира асфалтовия път от града до хижа “Ком”, като значително го съкращава посредством маркирана горска пътека – дължина 7 км.

- Маршрут №2 От м. Клисурски соват до м. Пръшковица

Отклонение от трасето Ком – Емине в източна посока, около 3 часа, трасето минава през вековна букова гора.

- Маршрут №3 От м. Пръшковица до с. Бързия – трасето е по съществуващия път, около 2 часа.

- Маршрут №4 От м. Синия вир (табелата “Добре дошли в Берковския балкан”) до м. Пръшковица, около 3 часа път.

- Маршрут №5 От м. Щърковица до м. Пръшковица

Изключително живописен и стръмен маршрут – 800 м денивелация.

- Маршрут №6 От ЮЗ край на село Бързия до м. Ашиклар

Лек двучасов преход, почти по хоризонтала.

- Маршрут №7 Хайдушки водопади

Започва от кв. Беговица, следва пътя (7 км) и продължава по екопътека.

- Маршрут №8 Берковица – Здравченица – Ком

Еднодневен преход. Красивите природни гледки оправдават сериозните усилия за преминаването му.

- Маршрут №9 Тодорини кукли – Клисурски манастир

Отклонение от трасето Ком – Емине в СИ посока. Близко 1 200 м денивелация. Около 5 часа път, ако се тръгне от Петрохан.

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

- Маршрут №10 От м. Пръшковица до м. Малка Бързия

Следва канала на ВЕЦ. Приятен преход от около час и половина.

- Вечеря в Берковица и нощувка

Ден 2

Отпътуване за град Монтана

Монтана е областен град, разположен в Северозападна България, административен и стопански център на едноименните община Монтана и област Монтана. Намира се на около 45 км южно от река Дунав, на около 35 км на северозапад от Враца и на около 30 км на изток от границата със Сърбия. Населението на града към 2009 година е 45 350 жители.

Посещение на Местността "Синия вир"; "Хайдушките водопади"; хижа "Ком"; екопътека „Деяница“; пещерата „Мишин камък“; защитена местност "Копрен - Равно буче - Деяница - Калиманица" и др.

Връх Ком — местността "Калето" –

Връх в самото сърце на града от който може да се види разположението на града, в древността- използван от траките за защита на града от нежелани нашествия. Местността "Синия вир"- намира се на около 5 км. извън града, много приятно място за отих сред природата, в близост има езерце в което в горещите летни дни човек може да се охлади и освежи. "Хайдушките водопади" са изключително интересен туристически обект за планинските туристи. Също така недалеч от града — само на 16 км. се намира хижа "Ком". Ски пистата в близост до нея, може да предложи много забавления за любителите на зимните спортове. Върхът е част от Стоте национални туристически обекта. Екопътека „Деяница“ - маршрутът описва пълен кръг с изходна точка хижа Явор /на 7 км. от Чипровци;/ продължителност на прехода 7.30 часа. Пещерата „Мишин камък“ до с. Горна Лука е природна забележителност в дъбова гора. Пещерата е интересна с подземните си езера и рядко красиви сталактити и сталагмити.

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Bulgaria – Serbia
IPA Cross-border Programme

Защитена местност "Копрен - Равно буче - Деяница -Калиманица" е с обща площ 536,4 ха горски фонд, обединяваща четири живописни местности в Копиловския дял на Западна Стара планина.

- *Обяд в гр. Монтана*

Област Монтана ,като всички други област в северозападната част на България, има множество природни забележителности, които могат да се посетят.

Монтана – Берковица – Връх Ком

Тръгва се по път 81.

Връх Ком

Ком (2016м) е връх в западната част на Стара планина, южно от Берковица. Известен е още като Голям Ком. Ком и разположените източно от него по-ниски върхове Среден и Малък Ком формират рид с приблизително разположение запад-изток, заоблено тревисто било, стръмен каменист северен склон и полегат тревист южен склон. Най-внушителната гледка е на север от върха - виждат се Берковица, Берковското поле и отдалечените на 30 километра Монтана и язовир Огоста.

От връх Ком е началото на маршрута „Ком - Емине“ - българската отсечка на европейския туристически маршрут Е-3.

- хижа Ком - разположена на 15 км от Берковица по северния склон на в. Малък Ком. От хижата до върха (около 2 часа) води пътека колове зимна маркировка, минава през седловината между върховете Малък Ком и Среден Ком и тръгва западно по полегатото комско било към Ком.

- От Берковица до изходната точка - хижа Ком, се стига по асфалтов път с дължина 15 километра, 3:30 часа пеша по маркирана пътека.

- Петрохански проход. От прохода към върха (3:30 часа) води червена маркировка, част от маршрута Ком-Емине. Първоначално се минава по пътя от Петрохан за хижа Ком, през букова гора и ливади. На източния склон на Малък Ком пътеката се отклонява от пътя, заобикаля върха от юг и се включва към пътеката по комското било.

- село Комщица. От селото до върха (3:00 часа) водят коларски пътища в посока североизток и достигат до южния склон на Ком. Оттам качването на върха може да стане от юг без пътеки през рядка покривка от хвойна.

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Bulgaria – Serbia
IPA Cross-border Programme

- село Гинци. От селото до върха (3:00 часа) първоначално се тръгва на северозапад по чакълен път в посока хижа Малина, северно от местността Етрополе. При хижата се поема на север по коларски път и се достигат отново южните тревисти склонове на комския рид.

Хайдушките Водопади

Те се намират в рядко красивата долина на Голяма река, разположени на 9 км от града, където се събират водите на реките Ценкова, Сливашка и Средна бара. Спускаяки се стремглаво, тук на известно разстояние те текат бавно и изведнъж с грохот се хвърлят от скалите между цепнатините и скочили, тутакси се хвърлят още веднъж и разбити на бяла пяна, се сливат, за да поемат към града. Неописуема е прелестта на това място край водопадите. На матово-зеления фон прекрасно хармонират покритите със сребристи лишеи и сладка папрат тъмни скали.

Слязъл при водопадите, туристът изпитва чувството, че се намира в тайнствено, вълшебно място. Нагоре се издигат масивни гористи стени и се вижда малко пространство от небосвода, а долу царят дълбока тишина, нарушавана само от разбиващите се на прах водни струи. Заслушан в този грохот, човек не може да не си спомни за безстрашните хайдути Ангел, Точо, Минчо, Яко войвода, хайдут Стефан, не може да не чуе риданието на Занка (Цена от "Грамада") и да не почувства радостта на Руска, срещнала в планината своя любим Ангел.

В почивни дни цялата околност е пълна с хора и весела глъчка. Само при водопадите е спокойно. Хората слизат по стъпаловидната стръмна пътечка, отпочиват на скалите, където са седели и съвещавали хайдутите, и мълчаливо се наслаждават на чудната красота, сякаш са дошли да отдадат почит на легендарните народни защитници, на които са наречени водопадите.

До водопадите води хубаво шосе, което върви през кв. Беговица, край мраморния завод, все вдясно на Голяма река. Пеша се стига за два часа, като се върви през Беговица - по пътеката

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Bulgaria – Serbia
IPA Cross-border Programme

вляво на реката. От водопадите може да се отиде и на Долната кория, Самарите и хижа Здравченица.

Местоположение: долината на река Голяма, на 9 км от Берковица.

Вечеря в град Монтана и нощувка

Ден 3

Отпътуване за град **Чипровци**

Град Чипровци, е в подножието на вр. Три чуки (1938 м), а склоновете на Язова планина се спускат до праговете на самите къщи. Хоризонтът е билото на чипровския дял на Стара планина, по което преминава граничната бразда с Република Сърбия.

Чипровци е на 35 км от областния град Монтана и на 155 км от София. Близко е до комуникационната ос Международен транспортен коридор №4 /Видин-Монтана-София/. Общината включва селата Равна, Горна Ковачица, Челюстница, Бели мел, Митровци, Горна Лука, Превала, Железна и Мартиново. Градът е на 550 метра надморска височина, с източно изложение, релефът му е планински и полупланински и е разположен в живописната котловина на Чипровската река. Зимата е мека, а лятото – прохладно.

Еко пътека Деяница

Изходна точка е ляв разклон по черен път след град Чипровци.

Поема се по пътя и се достига до чешма със изградена маса и столчета от дънери на дървета. Там черния път свършва и започва самата екопътека. Преминава се по дървено мостче и се излиза на широка поляна. Има голяма табела с описание. Екопътеката започва в ляво. Има табела към водопада. След, като се тръгне по пътеката се достига друго дървено мостче и се върви нагоре в гората. Пътеката е ясно очертана. След като се достигне до водопада може да се продължи на горе и да се достигне над него. Гледката е много добра, но пътеката в последния участък неосредствено преди върха на водопада е малко екстремна - силно наклонен участък

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Bulgaria – Serbia
IPA Cross-border Programme

(сипей) и е много хлъзгаво. На трака е отбелязано с точка над водопада. Разстоянието е около 8,5 км. Време около 5 часа

Чипровски Водопад

Чипровски водопад е изключително красив, 18 метров водопад, намиращ се в землището на Чипровци. До него може да се стигне по еко-пътека "Демяница", която започва от изронен асфалтов път в края на града. За да се ориентирате накъде е този асфалтов път, най-добре питайте местните жители. Самата еко-пътека започва с коларски път, изкачващ се постепенно към гората и Балкана. Поставени са табели на ключови места, които обозначават посоката за водопада. Прехода до водопада отнема около 1.30 ч в едната посока като в горната си част еко-пътеката върви покрай долината на "Стара река" и е доста стръмна.

Обяд в град Чипровци

Изминава се обратният път до Белемел, където се завива на ляво по път 102 до Горна Лука.

Пещера Мишин Камък

Намира се между селата Горна Лука и Превала (на 2км северозападно от с.Горна Лука, на десния бряг на р.Превалска Огоста) в Чипровския дял на Стара планина, в едноименния лесопарк. Обявена за природна забележителност и е с обща площ 0,5 ха. Пещерата е известна с множеството си бели кристални образувания и подземни езерца, но не е проучена. Консервирана е с цел предпазване от разрушения и разграбване.

Пещерата е на около 50м над нивото на реката.

След 80-метрова входна галерия с ширина 8-9м и височина 4-7м, на чиято половина се отваря входа към долния етаж, пещерата се разклонява на юг и запад. Южното разклонение е с

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Bulgaria – Serbia
IPA Cross-border Programme

дължина 155м и с ширина, варираща от началото към края от 35м до 85м при средна височина 2.5м, разделена надлъжно и напречно от масивни скални колони, които му придават лабиринтен характер. Южното разклонение, дълго около 200м, води до най-голямата зала с размери 50х30х24м. Натечни образувания - предимно сталактони и синтрови езерца. Дебели глинести наслаги по пода на цялата пещера и капеща вода.

Вечеря и нощувка

Ден 4

Отпътуване за град Ниш

Град Ниш се намира в Нишката котловина близо до мястото, където р. Нишава се влива в р. Южна Морава на 43°19' северна ширина и 21°54' източна дължина. Центърът на града е със 194 м надморска височина (при паметника в центъра на града). Най-високата точка на територията на града е Соколов камен, връх на Сува планина (1.523м надморска височина), а най-ниската се намира надолу от устието на Нишава при местността Трупале (173м надморска височина). Районът на града обхваща площ от 596,71км² и в него влизат Ниш, Нишка баня и 68 крайградски квартали и села. Географски Ниш се намира на кръстопътя на най-важните балкански и европейски транспортни коридори. През Ниш минава магистралата, която върви от север, от Белград, по долината на Морава, разклонява се на юг по долината на Вардар към Солун и Атина и на изток по долините на Нишава и Марица към София и Истанбул, а оттам към Близкия Изток. В Ниш се отклоняват и пътища на северозапад (към Зайчар, Кладово и Тимишоара) и на югозапад (към Адриатическо море).

Ниш е един от най-старите градове на Балканите, наричан “Портата между Изтока и Запада”. От древни времена е бил пресечна точка на големите търговски пътища. Градът е основан от Келтите през трети век преди Христа. Праисторическите жители са наричали града Нависос - градът на Феите.

Възможност за посещение на Нишка Баня, Сичевачка клисура, места за излет, Йелашничка клисура, Душник, планините Сува, Свърлишките планини, Черджанска пещера, Преконовска пещера.

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Bulgaria – Serbia

IPA Cross-border Programme

Боянине воде

Мястото за излет „Боянине воде“ се намира на 25 км от Ниш. Тази местност на надморска височина 700-1300 м, със своето географско положение в северната част на Сува планина, представлява оазис на слънцето и чистия, свеж планински въздух. Името на местността идва от извора на чиста планинска вода «Бојанине воде». Непосредствено до извора се намират планинарски дом Студенац (55 легла), на надморска височина 860 м, и Ски-къща «Ниш» (20 легла), на надморска височина 810 м, с атрактивната «Орлова чешма» и осветено баскетболно игрище.

За любителите на планинарството от Боянине воде тръгват няколко маркирани туристически пътеки, които водят до прекрасните възвишения в околността, като Соколов камен (1523 м), Девоячки гроб (1317м), Мосор (984м) и най-високият връх на Сува планина – Трем (1810 м надморска височина).

През зимата на Боянине воде могат да се карат ски на ски пистите „Соколов камен“, докдето се стига с лифт, дълъг 900 м, денивелация 320 м и капацитет 1100 скиори на час. Основната писта е дълга 1000 м. Съществува и по-лека и по-кратка писта със ски влек (250 м), предназначена за деца в училищна възраст и аматьори. За най-малките е предназначена пистата «Студенац» (100 м), с моторен ски влек. И двете детски писти са осветени.

Обяд

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Bulgaria – Serbia
IPA Cross-border Programme

Посещение на Чукленик, Радов камък. Чукленик е село, което се намира в общин Нишка Баня, Сърбия.

ЙЕЛАШНИЧКА КЛИСУРА, ГЛЕДКА ОТ ЧУКЛЕНИК

Настаняване, вечеря и ноцувка.

Ден 5

Отпътуване за **Сичевска клисура**

Сичевска клисура е в източната част на Сърбия и се намира на територията на град Ниш и град Бела Паланка.

Най-интересното на ландшафта в района Сичево е река Нишава с долината ѝ, които заради необикновената си геология и село Сичево, се наричат местността Сичевска клисура (Кресненското Сичево). Тя се простира от село Долац, като изворът ѝ е от Бела Паланка, до село Prosek на входа с басейна на Ниш, с дължина от 17 км.

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Bulgaria – Serbia
IPA Cross-border Programme

Формира се от река Нишава с голямо съдържание на варовик. Тази голяма съставна част на дефилето се състои от три отделни морфологични части. Градщански каньон, с дължина 7 км, в долината между хълма Облик и планините Свърлиг, е най-красивата част на дефилето. Тесните, почти отвесни, изсечени каменни скали, са подходящи за гнездене, на последните двойки Златни орли в Сърбия. Ширината на каньона е намалена до широчината на коритото Нишава, като с камениста стена достига до 400 м. На изхода от каньона се намира хълма Облик където, заедно с дефилето на Йеласница, може да се открие споделеното местообитание на две третични реликти - ендемични балкански видове - сръбските цветя феникс (*Ramonda serbica*) и Натали рамонда (*Ramonda nathaliae*).

Надолу по реката, между манастир Свети Петка и устието на потока Островица, потоците на Нишава се разширяват с голямо легло от 2 км, леко наклонени встрани. Разделът на долината надолу по реката от манастира е известен като Кресненското дефиле. Това се отнася и за около 8те км, които имат геологически много разнообразни видове.

От ляво на ждрелото се простира басейнът на Островичка долина, където се срещат повечето от притоците на Островиц и Поток.

Околните варовикови скали се отличават с карстовите си форми. На пръв поглед могат да се забележат карстови образувания, като кари и дупки, докато очарователните подземни характеристики включват множество пещери, скални заслони, дупки, шпори и др.

Една от основните характеристики на ландшафта на Сичевска клисура са неговите стъпалоподобни природни образувания, видими във вертикално редуване на ниво повърхности и неговите резки склонове с различна стръмност.

ИНФОРМАЦИЯ

ЈР "Srbijašume"

Šumsko gazdinstvo "Ниш"

Prvomajska 4б, 18000 Ниш

тел.: +381 (0) 18 520-043, факс: 46-074

www.srbijasume.rs

Сичевска клисура е внушителна част от каньона на река Нишава. Намира се на пътя София-Ниш, там където свършват последните склонове на Свърлишките планини и Сува планина. Намира се на 14 км от Ниш. Дълга е 17 км и се дели на две части – горна и долна клисура.

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

В клисурата се намират два ВЕЦ-а, построени в началото на XX век. Един от тях все още снабдява Ниш с ток. Други по-важни обекти в клисурата са църквата „Св. Петка“ в близкото село Островица и Сичевският манастир „Св. Богородица“ (построен е през 1644 година, а през 1875 година е възобновен след като е бил разрушен от турците), който се намира близо до пътя за София.

Ако пътищата Ви Ви отведат до село Сичево, можете да се насладите на невиданата гледка към клисурата, от която ти спира дъхът. Това село е известно и с лозовите си насаждения и добрите вина. Всяко лято тук се организира най-старата арт-колония на Балканите, основана от художничката Надежда Петровиц.

Заради многобройните природни дадености и редките растения, които растат тук, Сичевската клисура през 2000 година е обявена за специален природен резерват. Салвията, много ценна и лековита билка, която иначе расте само при средиземноморски условия, е намерила в Сичевската клисура своето единствено местообитание на територията на Сърбия.

Любителите на спорта тук могат да се занимават с планинарство, разходки сред природата, риболов, рафтинг (през 2009 година в тази част на Нишава е организирано Световно първенство по рафтинг) и делтапланеризъм.

Обяд.

Йелашничка клисура

Йелашничката клисура е на 15 км от Ниш и на 3 километра от Нишка баня. Макар да е малка, обявена е за специален природен резерват и има някои приятни места за къмпинг и пикник. Едно от тях се намира на изхода на клисурата и е оборудвано с пейки, а срещу него има маркирани пътеки за пешеходен туризъм. През Йелашничката клисура минава тесен път, който води до Боянина вода, курорт на Сува планина. Клуба за катерене от Ниш е направил

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Bulgaria – Serbia
IPA Cross-border Programme

възможност за изкачване в естествена скала със сертифицирано оборудване, където може да се катери всеки под надзора на членовете на клуба. Освен красивите скали, интересен е и водопада Рипалка, както и останки от римски укрепления. Той е разположен между селата Йелашница и Чукленик, които са свързани с града чрез автобусни линии.

Вечеря и нощувка.

Ден 6

Каменички вис

Каменички вис е любимо място за едневни излети на гражданите на Ниш през цялата година. Разположен е сред гънките на Свърлишките планини, над село Каменица, откъдето идва и името му, на надморска височина 750-800м. Намира се на 14 км от града. Теренът е леко оформен и е покрит с ниска горска растителност. В северната му част се намира Студен кладенец – единственият извор в околността. В местността можете да се освежите и да се насладите на ловните специалитети в ловния ресторант.

Орнитоложко посещение

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Около 360 вида птици са били регистрирани в Сърбия, около 240 от които гнездят тук. Около 40% от видовете птици, които гнездят в Сърбия са включени в спицък с видове от европейско природозащитно значение, включително пет вида, които са застрашени в световен мащаб: белооката потапница, царски орел, белошипа ветрушка, голямата дропла и ливадният дърдавец. Имайки предвид големината на територията на Сърбия и нейната сравнително добре развита инфраструктура, с внимателно планиране и помощта на местни експерти, е възможно да се видят над 150 вида птици, за около 10 дни.

Всяка година около 1 май, на открито се организира Великият ден на птиците под формата на Състезание, целта на която е да се наблюдават най-много видове птици, за над 24 часа, в рамките на окръжност 50 м в диаметър. Проявата EuroBirdwatch се провежда в Сърбия всяка година през първата събота и неделя на октомври.

Ортологичната програма (ИВА) е също програма от значение за тези райони, която идентифицира, наблюдава и защитава подобни хабитати. Пространството се определя по зададени от ИВА строги критерии, базирани на присъствието на застрашените видове птици в значителен брой. Въпреки, че мрежата ИВА се фокусира върху запазване на птичето царство, защитата на тези области също допринася за запазването на значителен брой други животни и растения.

Най-често срещаните видове птици в Сърбия

Градските птици: Бяла стърчиопашка, скален гълъб, Евразия яка-гълъб, Малък бухал, Евразия черна птичка, Селска лястовица, червеноопашка и бързолет.

Пасищни и храстови съобщества от птици: Обикновена калугерица, сива врана, Яребица, Колхидски фазан и ливадарче.

Грабливи птици: Ветрушка, Тръстиков блатар, Северен ястреб, Обикновен мишелов, Скален орел и Черната каня.

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Bulgaria – Serbia
IPA Cross-border Programme

Водни птици: Зеленоножка, Тръстикова овесарка, Средна бекасина, Бял щъркел, Белобуза Рибарка, Морския орел, Свирец, Голям корморан, Голям потапник, Воден кос, Земеродно рибарче, Нощна чапла, Зеленоглавата патица, Речен дъждосвирец, Лопатарка, Лятно бърне, Ням лебед, Белочела водна кокошка, Малка бяла чапла, Малък корморан, Малък гмурец, Речна рибарка, Речна чайка, Златно око, Белоока потапница, Потапница, Водобегач, Сива чапла, Жълтокрака чайка, Шаварче, Качулата потапница, Голям гмурец, Сивата патица и Северна дива кокошка.

Птиците на земеделски земи: Домашно врабче, Златен ориол, Хвойнов дрозд, Европейски Серин, Чинка, Зелен кълвач, Зеленика, Забулена Сова, Синявица, Градинска червеноопашка, врабче, Падпадък, Пчелояд, Папуняк, Червеногърба сврачка, Европейска Сврака, Сива мухоловка, Жълта, Бухал, чавки, Обикновен скорец, Щиглец и Елшова скатия.

Горскообитаеми птици: Черешарка, яка мухоловка, Зидарка, Шаварче, Голям синигер, Голям пъстър кълвач, гривяк, млечница, пееща млечница, Кълвая, Дългоопашат синигер, синигер, Жълтоглаво кралче, червена кръсточовка, Кукувица, Син синигер, върбов синигер, Градинско шаварче, Сив кълвач, синигер - марш, сойка, гребенест синигер, горска ушата сова, Орехче, Червеногърдка, Сардиния дрозд, горска улулица и Дървесно шаварче.

Птици от планинските гори и скалист терен: Алпийски бързолет, белоглав лешояд, Евразия бухал, глухар, гарван, алпийска гарга, Червенушка, конопарче, кос с пръстен, Европейския козодой, пъстра лешникотрошачка, Северно каменарче, Водна бърбица, алпийска завирушка, Скалолазка, сокол скитник, Черен кълвач, дървесна бърбица и дървесен петел

ИНФОРМАЦИЯ

Лига за орнитологично действие на Сърбия

www.ptica.org

Обяд.

Лов

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Bulgaria – Serbia
IPA Cross-border Programme

Ловните традиции на Сърбия са сред най-известните в Европа и естествените условия са отлични за отглеждане на почти всички видове дивеч и на много първокласни трофеи и на световни и европейски образци шампион отгледани в сръбските ловни стопанства - които се простират от север на юг. Равнините на Войводина до девствените планински райони - са достатъчно доказателство за това.

Сърбия има над 320 ловни стопанства, разположени на площ от 6,5 милиона хектара, 90% от които се управляват от ловните сдружения. Те се състоят от 24 затворени пространства за лов и 150 ловни дома. В ловното сдружение на Сърбия се формира ценова листа за отстрелян дивеч и Министерството на земеделието, горите и управлението на водите определя началото и края на ловния сезон. Ловните стопанства се управляват от мениджърските горски екипи под егидата на държавния фонд, както и местните ловни сдружения, които са членове на сръбската Ловна федерация.

Най-често срещаните видове дивеч в СЪРБИЯ

Бозайници: благороден елен, елен лопатар, белоопашат елен, сърна, дива коза, муфлон, дива свиня, мечка, Европейския златка, бялка, язовец Европейския, от мускусен плъх, катерица, сънливец годни за консумация, див заек, поне невестулка, сив вълк, дива котка, чакал, лисица, миеща мечка куче и скункс.

Птици: Сива чапла, Сива гъска, Голяма белочела гъска, Посевна гъска, зеленоглава патица, Примакар, Общата потапница, Северна ястреб, лещарката, кеклик, яребица, Общата Quail, Колхидски фазан, Гривяк, скален гълъб, Гълъб, гугутка, Европейска гургулиц, Сойка, сива врана и Сврака.

ИНФОРМАЦИЯ

Ловна асоциация на Сърбия

Alekse Nenadovića 19-23/II, 11000 Белград

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Bulgaria – Serbia
IPA Cross-border Programme

тел.: +381 (0) 11 3442-467

www.lovacki-savez-srbije.org

JP "Srbijašume"

Bul. Mihajla Pupina 113, 11070 Novi Beograd

тел.: +381 (0) 11 311-5037

www.srbijasume.rs

JP "Vojvodinašume"

Preradovićeva 2, 21 131 Петроварадин

тел.: +381 (0) 21 431-144

www.vojvodinasume.rs

Отпътуване за град Ниш. Настаняване и нощувка в град Ниш.

Ден 7

Церянска пещера

Церянската пещера се намира на 14 км от Ниш и е разположена на територията на Каменички вис. Входът на пещерата е там, където река Провалийска се губи под земята на височина 515 м над морското равнище. Пещерата е хидрологично активна. Геолозите смятат, че е образувана преди малко повече от 2 милиона години. Краят ѝ още не е открит.

Церянската пещера е богата на пещерна украса, която се простира по цялата ѝ дължина. Тя разкрива един прекрасен подземен свят, изтъкан от коридори и зали със средна височина от 15 до 40 м, които крият стотици морфологични и хидрологични образувания с най-различна форма, големина и цветове, пещерна украса – сталактити, сталагмити, хеликтити, вълниста драперия, пещерни лорали и кристални цветя, които могат да се видят само тук в Сърбия. Хеликтитите, открити тук, представляват специален вид пещерна украса, която, противно на законите на физиката и на земното притегляне, се протяга, стърчи и виси във всички посоки като наелектризирана коса.

Институтът за защита на природните забележителности през 1998 година обявява Церянската пещера за природна забележителност първа категория, но поради липса на средства тя още не е уредена и не е достъпна за посетители.

Отпътуване за град Монтана.

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Бързото развитие на туристическата индустрия през втората половина на ХХ в. е една от основните характеристики на стопанския живот в нашето съвремие. По темпове на развитие в глобален мащаб туризмът може да бъде съпоставен с такива отрасли на икономиката като електрониката, софтуерните продукти, космическите изследвания и др. Този феномен на глобализацията се съпътства и от ускореното развитие на съвременните транспортни и съобщителни средства, които заедно със съответната изградена туристическа инфраструктура превръщат във възможен потенциалния достъп до почти всички части на света. Едновременно с това растат и материалните възможности, и свободното време на хората, особено в по-напредналите икономически държави. Благодарение на последните два фактора е възможно да се каже, че в днешно време основните и най-атрактивни туристически обекти (природни и антропогенни) се доближават на практика до всеки човек и от привилегия на малцина в миналото туризмът вече придобива масови мащаби.

Според текущите тенденции, алтернативният туризъм печели все по-голяма популярност. Днешните туристи търсят нещо повече от почивка – преживяване за цял живот. Мотивът на туристите е не толкова в образователните постижения, колкото в реализацията на нещо необичайно, бягство от еднообразието на ежедневието, в това число и от еднообразието на големите курорти. За да се превърне в устойчив, обаче, туризмът следва да се планира внимателно и постоянно да бъде подлаган на оценка. С достатъчна подготовка, всеки един район с определени ресурси може да стане туристическа дестинация, защото целта е не само да се привлекат тези туристи, които са взели твърдото решение, че ще пътуват, а и такива които са склонни или се колебаят, както за самото пътуване, така и за самата туристическа дестинация.

От казаното би могло да се направи обобщение, че екотуризмът е вид алтернативен туризъм, в известен смисъл дори представлява елитарен вид туризъм. Той привлича туристи с по-специфични интереси и по-конкретно – с афинитет към природата, за удовлетворяването на определени интереси, свързани с устойчивото и екологосъобразно природоползване.

European Union

Discover the unknown part of the Balkans

Bulgaria – Serbia
IPA Cross-border Programme

Библиография

1. Бъчваров, М., Цв. Тончев. Основи на туризма. С., 1996
2. Воденска, М., М. Асенова. Въведение в туризма. Б., 2004
3. Велев, Ст. За термините, понятията и тяхната употреба в научните изследвания. Проблеми на географията, кн.1-2, 2005
4. Киселкова, Ал. Екотуризм и защитени територии. С., 2008
5. Марков, Ив., Н. Апостолов. Туристически ресурси. В, 2008
6. Петров, П., Ал. Киселкова. Селските райони и селския и екологичният туризм у нас. Проблеми на географията, кн.3-4, 1999
7. Петров, П. Типология на селския туризм в България според характера на туристическите продукти. Конференция Велико Търново, 2009
8. Станкова, М. Екологичният и приключенският туризм като алтернатива на традиционното туристическо развитие. Проблеми на географията, кн.3-4, 2004
9. Закон за туризма, С., /от 01.10.2002, изм. ДВ. бр.19 от 13 Март 2009г./
10. Национална стратегия за устойчиво развитие на туризм в Република България 2009-2013, С, 2009
11. Национална програма и план за действие за развитие на екотуризм в България 2009-2013, С., 2009
12. www.visitnis.com

Тази публикация е направена с подкрепата на Европейския съюз, чрез Програмата за трансгранично сътрудничество ССИ No 2007СВ16ІРО006. Съдържанието на публикацията е отговорност единствено на „**Агенция за регионално развитие и Бизнес център 2000**” и по никакъв начин не трябва да се възприема като израз на становището на Европейския съюз или на Управляващия орган на Програмата.